

Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Kielcach		
Nr wersji: 01	SOP-ODS-PR-01	Strona zał. 1 z 3
Załącznik nr: 2	Wersja zał. nr: 01	Data: 15.05.2025 r.

Podstawowe informacje dla dawców szpiku

Podstawowe informacje dla kandydatów na potencjalnych dawców szpiku

Należy wybrać Ośrodek Dawców Szpiku (ODS) najbliższy miejscu zamieszkania, być w wieku 18-50 lat, cieszyć się nienagannym stanem zdrowia.

Rekrutacja potencjalnych kandydatów na dawców szpiku przebiega w 3 etapach:

1. Rejestracja

1.1. Osoba zgłaszająca się do ODS wypełnia *Ankietę Stanu Zdrowia Potencjalnego Dawcy Szpiku* oraz *Kartę Zgłoszeniową Potencjalnego Dawcy Szpiku*.

1.2. W dniu rekrutacji można być po lekkostrawnym, nietłustym posiłku, należy mieć przy sobie dowód osobisty.

2. Badanie lekarskie

2.1. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości co do możliwości zastania potencjalnym dawcą szpiku zostaną one wyjaśnione przez lekarza podczas kwalifikacyjnej konsultacji medycznej.

3. Pobranie próbek krwi

3.1. Próbkę krwi (ok. 10ml) w celu wykonania wstępnych badań antygenów HLA (*Human Leukocyte Antigen*).

Odpowiedzialność w podejmowaniu decyzji.

Świadomy dawca – na takim nam najbardziej zależy – z jednej strony pragnie pomóc osobom chorym, ale z drugiej strony sam rezygnuje z przystąpienia do Rejestru, jeżeli ewentualne oddanie szpiku/krwiotwórczych komórek macierzystych z krwi obwodowej wiązałoby się ze zwiększonym ryzykiem dla zdrowia przyszłego biorcy lub samego dawcy.

Rekrutacja trwa ok. 30 min.

Potencjalny kandydat na dawcę szpiku może zgłosić się tylko do jednego ODS. W poszukiwaniu dawcy niespokrewnionego dla konkretnego chorego przeszukiwana jest baza światowa obejmująca wszystkie istniejące rejestry. Dodanie tej samej osoby do 2 lub 3 rejestrów dawców szpiku powoduje przekłamanie w wynikach przeszukiwania.

W bazie danych ODS Regionalnego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Kielcach gromadzimy dane osobowe, teled adresowe (które służą do nawiązania szybkiego kontaktu) i immunogenetyczne potencjalnych kandydatów na dawców czyli wyniki badania antygenów HLA (wykonane z próbki krwi), które są anonimowo udostępniane ośrodkom poszukującym dawcę szpiku zgodnego w antygenach HLA dla konkretnego pacjenta.

Nie gromadzimy komórek macierzystych i szpiku!!! Są one pobierane po dobraniu zgodnego z biorcą dawcy.

Po zakończeniu wszystkich badań, co może trwać do kilku tygodni, wynik tych badań i dane osobowe zostają zapisane w bazie kandydatów na dawcę szpiku kostnego POLTRANSPLANTU.

Tylko niewielka część osób zgłoszonych do rejestru zostanie poproszona o oddanie szpiku lub komórek macierzystych dla chorego (konkretnie - Krwiotwórczych Komórek Macierzystych KKM, które występują zarówno w szpiku kostnym jak i w krwi obwodowej. Szansa na zgodność w antygenach HLA dwóch niespokrewnionych osób jest bardzo mała, wynosi nawet – jak 1:5000 - w przypadku rzadko występujących antygenów.

Dążymy do zgromadzenia jak największej liczby potencjalnych kandydatów na dawców szpiku, aby zwiększyć szansę przeżycia osób chorujących na rozmaite nowotwory układu krwiotwórczego.

Co miesiąc rejestr POLTRANSPLANTU wysyła wyniki HLA dawców do bazy światowej BMDW (*Bone Marrow Donor Worldwide*). Dawca zostaje aktywny w rejestrze do ukończenia 60 roku życia.

Jeżeli dawca jest wstępnie zgodny z pacjentem, rozpoczyna się kolejny etap – procedura doboru.

Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Kielcach		
Nr wersji: 01	SOP-ODS-PR-01	Strona zał. 2 z 3
Załącznik nr: 2	Wersja zał. nr: 01	Data: 15.05.2025 r.

1. Procedura doborowa polega na potwierdzeniu lub wykluczeniu zgodności antygenowej dawcy z chorym, co wiąże się z:

- 1.1. ponownym kontaktem z dawcą,
- 1.2. ustaleniem jego stanu zdrowia,
- 1.3. potwierdzeniem chęci oddania szpiku kostnego/krwiotwórczych komórek macierzystych,
- 1.4. przeprowadzeniem szczegółowych badań.

Potencjalny kandydat na dawcę szpiku ma prawo zmienić decyzję odnośnie chęci oddania szpiku / krwiotwórczych komórek macierzystych, jednakże odmowa kiedy biorca jest przygotowany do zabiegu przeszczepienia może nieść ze sobą wiele negatywnych konsekwencji – ze śmiercią włącznie.

W momencie ostatecznego potwierdzenia zgodności między dawcą a chorym, rozpoczyna się procedura *Workup*, czyli decydująca kwalifikacja medyczna odbywająca się w jednym z ośrodków transplantacyjnych najbliższego miejsca zamieszkania dawcy, po której następuje pobranie szpiku lub komórek macierzystych.

Ewentualne oddanie szpiku/ krwiotwórczych komórek macierzystych jest honorowe (bezpłatne).

Pobranie szpiku / krwiotwórczych komórek macierzystych do transplantacji wykonywane jest od dobranych dawców po ich ostatecznej kwalifikacji lekarskiej, wykluczającej możliwość powikłania zdrowotnego, zarówno u osoby oddającej szpik jak i biorcy.

Najczęściej stosowana metoda pobrania Krwiotwórczych Komórek Macierzystych (KKM) polega na użyciu separatora komórkowego w warunkach ambulatoryjnych, gdzie podczas zabiegu z żyły dawcy, małymi porcjami pobierana jest krew, oddzielane są komórki macierzyste, a pozostała krew zwracana jest do drugiej żyły dawcy. W tym zabiegu pobiera się ostatecznie ok. 200 ml preparatu komórek macierzystych. Zabieg trwa ok. 4 godz.

Pobranie KKM poprzedzone jest podaniem dawcy drogą domięśniową czynnika mobilizującego komórki macierzyste do „przejścia” ze szpiku do krwi obwodowej. Część dawców odczuwa w tym okresie bóle kostne i mięśniowe o niewielkim nasileniu, może też wystąpić stan podgorączkowy lub gorączka. Procedura odbywa się przy pełnej świadomości i udziale dawcy. W szczególnych przypadkach dawca może zostać poproszony o oddanie szpiku poprzez nakłucie talerza kości biodrowej. Ten zabieg wykonuje się w warunkach szpitalnych, w znieczuleniu ogólnym. Po oddaniu szpiku dawca z reguły pozostaje w szpitalu do następnego dnia, chociaż obecnie w coraz większej liczbie ośrodków czas ten jest skracany. Dawca jest informowany o konieczności zapobiegania infekcjom i dolegliwościom bólowym. W niektórych ośrodkach dawcom rutynowo podaje się leki przeciwbólowe i preparaty żelaza - częściej kobietom niż mężczyznom.

Na wypadek nawrotu choroby u pacjenta lub konieczności ponownego oddania komórek z powodu odrzucenia przeszczepienia, dawca jest zarezerwowany przez okres dwóch lat dla pacjenta, któremu je ofiarował. Wskazane aby dawca w czasie od 3-6 miesięcy po oddaniu KKM wstrzymał się od wykonywania zabiegów z naruszeniem ciągłości skóry jak np.: tatuaż, piercing, makijaż permanentny.

Zdarza się, że dany dawca oddał szpik lub KKM więcej niż jeden raz w życiu - bez ujemnych konsekwencji dla własnego zdrowia.

Regeneracja zdrowego ustroju po oddaniu krwiotwórczych komórek macierzystych trwa od 2 do 4 tygodni

W tym czasie zaleca się aby dawca prowadził oszczędzający tryb życia tj. ograniczył wysiłek fizyczny, dużo odpoczywał i racjonalnie się odżywał.

Każdy Dawca otrzymuje legitymację i odznakę: „Dawcy Przeszczepu”

Wśród Dawców są osoby, które szpik lub inne regenerujące się komórki i tkanki oddały dwa razy i więcej, dzięki temu stali się „Zasłużonymi Dawcami Przeszczepu”. Legitymacja i odznaka „Zasłużonego Dawcy Przeszczepu” jest wydawana przez Ministerstwo Zdrowia.

Dodatkowe informacje:

www.szpik.info

www.poltransplant.org.pl

Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Kielcach		
Nr wersji: 01	SOP-ODS-PR-01	Strona zał. 3 z 3
Załącznik nr: 2	Wersja zał. nr: 01	Data: 15.05.2025 r.

Podstawowe informacje dla potencjalnych dawców szpiku dotyczące oddawania płytek krwi

U chorych po przeszczepieniu komórek krwiotwórczych w trakcie leczenia często dochodzi do znacznego obniżenia liczby płytek krwi. Ta małopłytkowość stanowi bezpośrednie zagrożenie życia pacjentów wskutek krwawień. Wówczas konieczne staje się przetoczenie **Koncentratu Krwinek Płytkowych**. Jednakże po przetoczeniach koncentratów krwinek płytkowych od przypadkowych dawców u części chorych pojawiają się przeciwciała do antygenów HLA klasy I, które są obecne na płytkach krwi. Dalsze leczenie jest możliwe tylko przy użyciu płytek krwi od dawcy zgodnego w zakresie antygenów HLA. Potencjalni dawcy szpiku mają oznaczone te antygeny. Spośród nich - bez zbędnej zwłoki i dodatkowych badań, można wybrać dawcę koncentratu krwinek płytkowych, skutecznego w leczeniu śmiertelnie zagrożonego pacjenta z małopłytkowością.

Dlatego apelujemy, byś – jako potencjalny dawca szpiku – wyraził/a zgodę na powiadomienie Cię o potrzebie oddania płytek krwi dla chorego z małopłytkowością.

Pobranie płytek jest zabiegiem niebolesnym, zasadniczo nie różniącym się od oddania krwi.

Wykonywane jest przy użyciu nowoczesnych separatorów komórkowych i polega na pobraniu małych porcji krwi żyłnej, oddzieleniu krwinek płytkowych i zwróceniu wszystkich pozostałych składników krwi do drugiej żyły. Zabieg trwa ok.60 min.